C/2025/774

11.2.2025

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets Forordning: RESTORE – regional nødhjælp til genopbygning og om ændring af forordning (EU) 2021/1058 og forordning (EU) 2021/1057

(COM(2024) 496 final — 2024/0275 (COD))

(C/2025/774)

Hovedordfører: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Anmodning om udtalelse	Rådet for den Europæiske Union, 14.11.2024 Europa-Parlamentet, 25.10.2024
Retsgrundlag	Artikel 164, artikel 175, stk. 3, artikel 178, og artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde
Kompetence	Sektionen for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed
Vedtaget på plenarforsamlingen	4.12.2024
Plenarforsamling nr.	592
Resultat af afstemningen (for/imod/hverken for eller imod)	138/0/0

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU udtrykker sin utvetydige solidaritet med og støtte til de mennesker, som er blevet hårdt ramt af de seneste naturkatastrofer i Central-, Øst- og Sydeuropa. Når regioner i EU rammes af klimakatastrofer, er Europa stærkere, når det står sammen og forenet.

1.2. EØSU erkender, at konsekvenserne af klimaændringerne og ressourceknapheden desværre allerede viser sig. Vi er derfor nødt til at indrette os efter en virkelighed, vi ikke har oplevet før. EU gør med god grund en stor indsats for at undgå, at situationen bliver værre, men alligevel er vi ikke forberedte på uforudsete klimabetingede nødsituationer, energikriser og naturkatastrofer.

1.3. Klimakrisen er et systemisk problem, som går på tværs af grænser, og kræver derfor en systemisk forandring af den måde, vores økonomi fungerer på, og det er helt afgørende, at regeringerne forpligter sig til systemiske løsninger frem for blot at håndtere symptomerne på problemet.

1.4. EØSU mener, at der er behov for øjeblikkelige, enkle og effektive foranstaltninger for at afhjælpe de sociale, territoriale og økonomiske konsekvenser af disse naturkatastrofer. Der vil være behov for et omfattende genopbygningsarbejde i EU's regioner for at komme på fode igen efter katastroferne.

1.5. EØSU glæder sig over den foreslåede fleksibilitet i Kommissionens forslag om støtte til ramte lande i lyset af de alvorlige og langvarige konsekvenser af naturkatastrofer for samfundet og økonomien i EU's regioner.

1.6. EØSU bakker op om samhørighedspolitikken som et langsigtet EU-investeringsværktøj i erkendelse af, at ekstreme naturkatastrofer kan skade udviklingen på lang sigt.

1.7. EØSU understreger, at samhørighedspolitikkens grundlæggende princip om, at ingen mennesker og ingen regioner må lades i stikken, fortsat er fornuftigt og gyldigt, og at civilsamfundets aktører er parate til at blive ved med at arbejde for dette princip gennem en robust EU-investeringspolitik.

1.8. I sin nylige resolution med titlen *Ingen må lades i stikken! For en inklusiv og deltagerorienteret samhørighedspolitik til støtte for social, økonomisk og territorial samhørighed* ([1]) henviser EØSU klart og tydeligt til samhørighedspolitikken som EU's vigtigste langsigtede investeringspolitik til mindskelse af de regionale, økonomiske og territoriale forskelle.

1.9. Det er EØSU's opfattelse, at EU har brug for en ny stabil og robust finansieringsmekanisme, som skal være smidig, fleksibel og klar til at reagere på nye og fremtidige kriser i de kommende år og årtier. Det er afgørende, at denne mekanisme, som har større fokus på en omgående og akut indsats, fungerer på en måde, der stemmer overens med EU's overordnede klima-, miljø- og energipolitikker, der på lang sigt skal mindske afhængigheden af nødberedskab og beskytte menneskeheden såvel som naturen.

1.10. EØSU opfordrer kraftigt Kommissionen til at arbejde tæt sammen med medlemsstaterne, de lokale myndigheder og civilsamfundsorganisationer for så effektivt og hurtigt som muligt at udnytte mulighederne for at hjælpe de ramte regioner. Civilsamfundsorganisationer, arbejdstagere, SMV'er og NGO'er er blevet meget hårdt ramt af naturkatastroferne, og en betydelig andel af midlerne skal gå til dem, så de kan komme på fode igen efter de alvorlige skader.

1.11. EØSU opfordrer Rådet og Europa-Parlamentet til hurtigt at godkende forordningen, så den kan vedtages så snart som muligt. Udfordringen er af et sådant omfang, at det kræver en kollektiv og mere koordineret indsats, især i lyset af at den kolde årstid nærmer sig med hastige skridt.

2. **Generelle bemærkninger**

2.1. *Baggrund og redegørelse for forslaget*

2.1.1. Kommissionen fremlagde forslaget om regional nødhjælp til genopbygning (RESTORE) og om ændring af forordning (EU) 2021/1058 og forordning (EU) 2021/1057 som reaktion på oversvømmelserne i Central- og Østeuropa og brandene i kølvandet på stormen Boris i Portugal i september 2021, der skabte et alvorligt behov for genopbygning og øjeblikkelig støtte til dem, der blev ramt.

2.1.2. Målet med Kommissionens forslag er at sikre likviditet og lette den økonomiske byrde for medlemsstater, der er ramt af naturkatastrofer, idet der åbnes mulighed for EU-finansiering til de nye særlige prioriteter, der er programmeret i EFRU og ESF+ på op til 100 %, yderligere forfinansiering på 30 % og omprogrammering af EFRU- og ESF+-midler på højst 10 % af den samlede tildeling til EFRU, ESF+- og samhørighedsfonden.

2.1.3. Der er mulighed for yderligere fleksibilitet i tilfælde af større nationale eller regionale naturkatastrofer som defineret i forordningen om Den Europæiske Unions Solidaritetsfond (EUSF-forordningen), selv hvis de ligger under tærsklerne i EUSF-forordningen, forudsat at de anerkendes som sådanne af medlemsstaternes kompetente myndigheder. Der er endda bestemmelser om støtteberettigelse med tilbagevirkende kraft fra og med 1. januar 2024 til foranstaltninger, der fysisk er afsluttet eller fuldt ud gennemført.

2.1.4. Nærmere bestemt indføres der i forordning (EU) 2021/1058 om EFRU en ny specifik målsætning under politikfelt 2 (grønnere, kulstoffattigt Europa) med et uændret anvendelsesområde for støtte og uden at fravige de gældende regler om tematisk koncentration. Derudover indeholder Kommissionens forslag bestemmelser om en række midlertidige undtagelser og fleksibilitet i forordning (EU) 2021/1057 om ESF+ for at sikre, at hjælpen når frem til borgerne med så få bureaukratiske procedurer som muligt og uden behov for at programmere en særlig prioritet.

([1]) Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs resolution — *Ingen må lades i stikken! — For en inklusiv og deltagerorienteret samhørighedspolitik til støtte for social, økonomisk og territorial samhørighed*, EUT C, C/2024/6016, 23.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6016/oj, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6016/oj.

2.1.5. Forslaget omfatter kortvarige arbejdsprogrammer og materiel bistand, der kan ydes uden behov for ledsageforanstaltninger, hvilket vil sikre borgerne direkte hjælp. Hvad angår sundhedspleje, kan der ydes finansiering i en periode på op til 18 måneder fra datoen for katastrofen, mens det for materiel bistand er op til seks måneder, således at der kan reageres hurtigere på nødsituationer. Fristen for fremlæggelse af programændringer er fire måneder efter naturkatastrofen eller RESTORE-forordningens ikrafttræden.

2.1.6. RESTORE-forslaget indeholder ikke bestemmelser om støtte fra samhørighedsfonden til den nye specifikke målsætning, da anvendelsesområdet i henhold til traktaten er begrænset til transport- og miljøsektoren. Medlemsstaterne kan dog overføre midler fra Samhørighedsfonden til EFRU inden for de rammer, der er fastsat i forordningen om fælles bestemmelser (i alt op til 20 % af den oprindelige tildeling).

2.1.7. Forslaget indebærer ingen ændringer i de årlige FFR-lofter for forpligtelser og betalinger, men holder sig inden for rammerne af den nuværende FFR og er budgetneutralt. Forfinansieringen på 30 % og den øgede andel på op til 100 % EU-finansiering kan resultere i tidlig tildeling af betalingsbevillinger i 2025 og 2026 med efterfølgende udbetalinger på et senere tidspunkt, idet den overordnede finansielle ramme ikke ændres. For 2025 har Kommissionen foreslået at dække de yderligere behov via en ændringsskrivelse til 2025-budgettet. For at undgå dobbeltfinansiering bør omkostninger, der dækkes af andre nationale instrumenter eller EU-instrumenter eller af forsikringsselskaber, trækkes fra betalingsanmodningerne.

2.2. *Generelle bemærkninger*

2.2.1. EØSU udtrykker sin solidaritet med de medlemsstater, der er blevet ramt af naturkatastrofer, idet det anerkender, at konsekvenserne af en krise som f.eks. en naturkatastrofe kan have store virkninger for udviklingen i en region.

2.2.2. De nylige naturkatastrofer i Central-, Øst- og Sydeuropa og i Valencia har haft ødelæggende konsekvenser for indbyggerne i disse regioner. Der vil være behov for omfattende genopbygningsarbejde i mange byer og landsbyer for at reparere beskadiget infrastruktur og udstyr.

2.2.3. EØSU påpeger, at der skal træffes øjeblikkelige og effektive foranstaltninger for at lette presset på de lokale, regionale og nationale budgetter og afbøde risikoen for større territoriale uligheder som følge af disse katastrofer.

2.2.4. Ved flere lejligheder er samhørighedspolitikken blevet anvendt til at overvinde de mest umiddelbare konsekvenser af en krise. For eksempel blev den anvendt fra første dag i den krise, som blev udløst af pandemien. Samhørighedspolitikken var også et centralt instrument, da krigen i Ukraine startede. Gennem CARE-forordningen bidrog den med støtte til grænseregioner og flygtninge, og den blev udnyttet, da elregningerne steg kraftigt, og hjalp således SMV'erne med at klare sig.

2.2.5. EØSU understreger dog, at der er en risiko ved at gøre samhørighedspolitikken til et kriseresponsinstrument på bekostning af de langsigtede mål. Det er helt afgørende for EU's regioner, at der findes den rette balance mellem fleksibilitet og sikring af samhørighedspolitikkens langsigtede og strategiske karakter.

2.2.6. I sin nylige resolution med titlen *Ingen må lades i stikken! For en inklusiv og deltagerorienteret samhørighedspolitik til støtte for social, økonomisk og territorial samhørighed* påpegede udvalget, at det er imod ethvert skridt til at indskrænke samhørighedspolitikken eller omdanne den til et instrument til håndtering af nødsituationer.

2.2.7. EØSU mener, at EU har brug for en ny finansieringsmekanisme, der kan yde øjeblikkelig og ambitiøs bistand til medlemsstater i nødsituationer som dem, der er beskrevet ovenfor. EØSU har derfor allerede foreslået, at der oprettes en ny klimatilpasningsfond. Midlerne dertil bør omdirigeres fra eksisterende EU-fonde, først og fremmest Samhørighedsfonden og genopretnings- og resiliensfaciliteten, men forvaltes på en strømlinet og sammenhængende måde gennem denne nye fond.

2.2.8. EØSU mener, at NGO'er og arbejdsmarkedets parter har en afgørende rolle at spille, både som gennemførelsesorganisationer og som værdifulde partnere i overvågningen af gennemførelsen af programmerne, og EØSU er åben over for at facilitere en videre drøftelse af, hvordan civilsamfundsorganisationer kan inddrages.

2.2.9. EØSU opfordrer kraftigt Kommissionen til at anerkende, at der er blevet lagt en tung byrde på de lokale myndigheder og civilsamfundsorganisationer i de lokalsamfund, der skal håndtere udfordringerne som følge af de omtalte naturkatastrofer. På den baggrund beder EØSU om, at der – i lighed med FAST CARE-forslaget – afsættes et minimumsniveau af støtte under de relevante prioriteter til de lokale myndigheder, arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationer for at sikre, at disse støttemodtagere modtager en passende andel af midlerne med tanke på deres aktive rolle i forhold til at udbedre skader.

2.3. *Særlige bemærkninger*

2.3.1. EØSU mener, at den foreslåede fleksibilitet også bør omfatte naturkatastrofer indtruffet i anden halvdel af 2023 og ikke kun efter 1. januar 2024, idet det understreger, at de oversvømmelser, der ramte Grækenland i september og Slovenien i august 2023, forårsagede store skader, som kræver flerårige og komplekse genopretningsprojekter, der i nogle tilfælde først kan påbegyndes, når de nødvendige undersøgelser er blevet afsluttet. En stor del af omkostningerne påløber først senere, og dermed bliver det vigtigt, at allerede ramte medlemsstater stilles lige.

2.3.2. EØSU konstaterer, at de foreslåede foranstaltninger sandsynligvis er mere vidtrækkende end den målrettede støtte, som Kommissionens formand har bebudet, hvilket er endnu et eksempel på, at samhørighedspolitikken anvendes som et middel til at håndtere konsekvenserne af kriser, hvilket ligger ud over målet i TEUF.

2.3.3. EØSU understreger, at der er behov for effektiv og enklere komplementaritet mellem indsatsen inden for såvel kriseberedskab som risikostyring og -forebyggelse i lyset af debatten om den næste FFR.

2.3.4. EØSU er skeptisk over for, at forslaget ikke indebærer ændringer i de årlige FFR-lofter for forpligtelser og betalinger, men holder sig inden for rammerne af den nuværende FFR og er budgetneutralt.

2.3.5. EØSU finder det bekymrende, at praksis med at yde EU-finansiering på op til 100 % synes at være accepteret som normen i samhørighedspolitikken, og mener, at Kommissionen er nødt til at finde alternative og mere holdbare løsninger for at håndtere konsekvenserne af klimakrisen forud for den nye programmeringsperiode.

2.3.6. EØSU ser gerne, at der også bliver muligheder for at finansiere forebyggende foranstaltninger i tillæg til genopretningsforanstaltningerne ved at udvide forslagets artikel 1, stk. 1, litra a), idet det understreger, at man med forebyggelse kan undgå fremtidige genopretningsomkostninger. Endvidere ønsker EØSU mere klarhed over, hvordan de nye prioriteter bidrager til klimamålene, da omfordelingen af midler kan påvirke opfyldelsen af de relevante forpligtelser, der hidtil er indgået i den nuværende programmeringsperiode 2021-2027.

2.3.7. EØSU bakker op om de kortvarige arbejdsprogrammer og den materielle bistand, som vil kunne ydes uden behov for ledsageforanstaltninger, og som vil sikre borgerne direkte hjælp. Udvalget ønsker dog en yderligere præcisering af den procedure, der vil blive fulgt, og hvordan det rent faktisk kommer til at fungere for medlemsstaterne. EØSU ønsker større klarhed over de nøjagtige mekanismer, der skal udløses for at mobilisere midlerne, og Kommissionens rolle i forhold til kontrol med omkostningerne.

2.3.8. EØSU mener, at der er nødt til at være en definition af naturkatastrofer, så alle medlemsstater kan ansøge i overensstemmelse dermed. Det er vigtigt med et klart overblik over konteksten, og hvilke foranstaltninger der er støtteberettigede, og hvilke der ikke er.

2.3.9. EØSU beder om, at der træffes specifikke foranstaltninger for de civilsamfundsorganisationer, som har lidt alvorlig skade som følge af katastroferne, og om, at civilsamfundet får en aktiv rolle i genopbygnings- og genopretningsprocessen.

Bruxelles, den 4. december 2024.

Oliver RÖPKE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg